

www.bastinaobjave.com

Životopis Imama Ehli-bejta

Autor: Mehdi Pišvai

Predgovor ajatollaha Džafera Subhanija

Sadržaj:

Historija i klasna borba

Frojdizam i historija čovječanstva

Frojdizam i historija čovječanstva

Prošlost je otvorena kesa koja stoji uz svezanu kesu budućnosti. Gledajući u nju može se shvatiti sadržaj one svezane kese, predvidjeti gibanja koja budućnost donosi i uzeti goleme pouke iz života onih prije nas.

Donedavno, historičari su se uglavnom bavili prepričavanjem događaja iz prošlosti i prikazivali su nam tek tok dešavanja, uglavnom se ne baveći razlozima i povodima tih događaja i ne upuštajući se u ocjenjivanje gorkih ili slatkih posljedica onoga što se u prošlosti dešavalo. Tako se činilo da se knjige historije pišu radi razonode i razbibrige čitatelja, ili je pak težak teret izvođenja zaključaka posve svaljivan na pleća samih čitatelja.

Novi pristup historiji, nastojanje da se ona iz suhoparnog prepričavanja činjenica pretvori u znanost analize događanja iz prošlosti, predstavljao je golem korak u jednoj od humanističkih znanosti. Ovaj novi metod učinio je da nam se dva pristupa historiji – puki historiografski i analitički, doimaju kao dvije zasebne znanosti. U ovom novom pristupu, pored historijskih dokumenata i svjedočanstava očevidaca i savremenika dešavanja iz prošlosti, koristi se i znanostima poput sociologije, psihologije, geografije, arheologije i niza drugih, a historijski dešavanja posmatraju se kao slijed događaja koji imaju svoje korijene i posljedice.

Slaba tačka ovakvog pristupa historiji jeste često bavljenje neumjesnim pitanjima, zagovaranje pogrešnih stavova i tumačenje historijskih dešavanja u skladu s ličnim predodžbama i idejama, čime se zamagljuje stvarnost i pruža krivu sliku. Svakako, sve historičare se ne može optužiti kako se povode za predrasudama i vlastitim preduvjerenjima, no valja prihvatiti kako je to slaba strana mnogih među njima. Isto tako, ni svi historiografi nisu čisti od povoda za predrasudama i povlađivanja vlastitim ideološkim, vjerskim ili nacionalnim interesima. Štaviše, napravimo li objektivnu usporedbu, moramo zaključiti da su kod historiografa ovakve greške češće nego kod onih koji se bave analitičkom historijom.

Ono što je u našem dobu dalo naročitog podstreka analitičkoj historiji jeste pojava filozofije historije, koja je, baš kao i filozofija bilo koje druge znanosti, zasebna disciplina. Filozofija historije bavi se općenito razlozima historijskih događaja, osvjetljava razvojne procese u društvu i njihove zakonitosti. Drugim riječima, filozofija historije pronalazi poveznice između

historijskih dešavanja, otkriva njihove uzroke i povode. Svako istraživanje i otkriće u vezi s razvojnim procesima u društvu jeste novi korak u razvoju filozofije historije kao “znanosti o ljudskom društvu”.

Duboka istraživanja o razlozima razvojnih procesa i promjena u životima ljudi jasno nam pokazuju da se faktori historijskih gibanja ne svode tek na jedan ili dva, nego brojni faktori u različitim uvjetima pokreću točak ljudskog društva i ispisuju stranice historije. Nije samo jedan faktor kroz historiju čovječanstva određivao pravac kojim će se ljudsko društvo zaputiti. Oni koji snagu koja pokreće historiju nastoje svesti na samo jedan faktor izuzetno su ograničenih viđenja i historijska dešavanja posmatraju iz samo jednog ugla umjesto da im priđu sa svih strana. Takvi kao da su se zarekli da će historijske procese svoditi na samo jedan činitelj koji ih uzrokuje, pa misle da posjeduju ključ koji otvara sve brave. Ne spoznavajući kako su njihovi vidici uski, oni sve historijske pojave vide rezultatom djelovanja samo jednog faktora – ekonomskih uvjeta, dok sve ostale faktore smatraju drugorazrednim i sporednim. Oni koji sve historijske procese svode na rezultat djelovanja samo jednog faktora odveć su površni i kratkovidni, te se čini da im je svijest ograničena toliko da mogu dokučiti samo jedan, a svi ostali faktori historijskih gibanja za njih su nepojmljivi. Klasni sukob za njih je prvorazredni pokretač historijskih zbivanja, a sve drugo je sporedno i obuhvaćeno time.

Historija i klasna borba

Marksizam čitavu historiju ljudskog društva smatra rezultatom klasne borbe koju vode potlačeni, te sve ljude dijele u dvije grupe: grupu ovisnu o vladajućem sistemu koja svoje interese ostvaruje kroz njega i borbenu grupu koja ostvarenje svojih interesa vidi u obaranju vladajućeg sistema.

Ovakvo tumačenje promjena u ljudskom društvu ukazuje na stav da se sve čovjekove akcije svode na zadovoljavanje materijalnih potreba, dočim u tom smislu postoje i drugi motivi koji čovjeka čine mnogo vrijednijim i plemenitijim bićem od bića koje je ograničeno isključivo na brigu o zadovoljavanju svojih materijalnih interesa. Posmatramo li stvari ovako, čitava historija bila bi posljedica želje da se udovolji svom stomaku i strastima. Stranice historije ljudskog roda, pak, svjedoče nam o borbi mnogih moćnih i bogatih ljudi koji su za preporod i reformu vjerskih i etičkih vrijednosti izvlačili mač iz korica i na tom putu žrtvovali svoje i živote svoje djece. Historija svjedoči da su mnogi klasni sukobi, ili bolje kazano borbe da se potlačenima vrata uskraćena im prava, predvođeni izvanrednim ljudima koji su bili motivirani prvenstveno svojim humanizmom, željom da ljudska prava budu zaštićena, i, više od svega drugog, vjerskim odnosno božanskim motivima.

Kur'anski ajeti izričito nam kazuju da su dobar dio sljedbenika Božijih poslanika, mir neka je na sve njih, činili upravo slabi i potlačeni vjernici, koji su ustali kako bi oborili širk i njegove ružne posljedice, vraćajući tako čovjeka na višu razinu odnosa sa Bogom. Štaviše, čest prigovor silnika Božijim poslanicima bio je upravo taj da njih slijede slabi i siromašni.¹ Kad je o ustanku Pečata poslanika, blagoslov i mir neka je na nj, riječ, čitamo da su silnici njegovog doba svoje prihvatanje islama uvjetovali time da Poslanik udalji od sebe siromahe i slabe koji ga slijede. Stoga Svevišnji naređuje Poslaniku da zarad želje nekolicine silnika nipošto ne smije odbaciti skupinu onih na čijim nejakim plećima je ležao težak teret nošenja vjere Božije.²

Analiza stranica historije upoznaje nas s dvije skupine ljudi:

¹ Hudovi, mir neka je na nj, protivnici tako su mu prigovarali: *Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi, a vidimo i da te bez ikakva razmišljanja slijede samo oni koji su niko i ništa među nama...* (Hud, 27)

² *I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći naklonost Njegovu – ti nećeš za njih odgovarati, a ni oni neće odgovarati za tebe, jer bi, ako bi ih otjerao, nasilnik bio.* (Al-A'nam, 52)

1. Onima koji su bili zarobljenici svojih materijalnih interesa i koji su bili tako ograničenog intelekta da nisu imali drugog ideala osim obaranja vladajuće klase kako bi tako osigurali isključivo svoje materijalne potrebe i udovoljili svojoj strasti;

2. Tragateljima za istinom, onima čiji su ideali bili slobodni od pritisaka okoline i pritisaka vlastite materijalne prirode, te su težili isključivo preporodu ljudskih vrijednosti i etičkih principa, nastojeći tako uzvisiti svoj duhovni stupanj.

To je razlog zašto treba obratiti mnogo veću pažnju na ulogu Božijih poslanika i prvaka vjere u kreiranju historije te dobrano i temeljito izučiti njihovo mjesto u historijskim procesima. Božanski inspirirani ljudi imali su izuzetnu i neospornu ulogu u duboko reformskim historijskim dešavanjima, a njihov božanski program, ono što im je dostavljeno kao Objava, predstavljao je najveći kapital tih pokreta i revolucija.

Historijska iskustva dokazala su da ljudska znanja i naučavanja do izvjesne mjere mogu osvjetljavati puteve napretka čovječanstva, no nikada ne mogu donijeti istinske revolucije i graditi posve novo društvo. Uvijek su Božiji poslanici i prvaci vjere bili ti koji su ljudskom rodu pružali lekcije slobode i izbavljenja potlačenih i, zahvaljujući snazi vjere, bili su djelotvorniji u rušenju tvrđava nasilja nego bilo ko drugi.

Frojdizam i historija čovječanstva

Ipak, veća zabluda od naprijed spomenute jeste frojdizam. Frojd je historijska gibanja smatrao posljedicom seksualnih nagona i tim nagonima pripisao je prvorazrednu i temelju ulogu u određivanju svih individualnih i društvenih aktivnosti. Prema njegovom mišljenju, ono što zovemo ljudskim životom proizvod je niza, svjesnih ili podsvjesnih, nastojanja koja ishode iz seksualnih nagona.

Nije nam poznato zašto je ova škola upravo seksualnom nagonu dala najveću važnost među ljudskim nagonima, a naročito zašto je prenebregla dimenzije ljudske duhovnosti. Uglavnom, znanstvena istraživanja prije i nakon Frojda dokazala su da u ljudskoj duši odnosno psihi postoje dimenzije mnogo uzvišenije i snažnije od seksualnog nagona, a koje su imale kudikamo važniju ulogu u kreiranju historije čovječanstva, kao:

1. Dimenzija ljudske duhovnosti odnosno sklonosti ka metafizičkom, koja je izrodila religije, oblikovala narode, te su svi oni hramovi i bogomolje, ali i vjerski ratovi, rezultat tog nagona;
2. Etička dimenzija odnosno sklonost ka ispravnom postupanju ima važnu ulogu u ljudskom životu i ukoliko bi ta dimenzija bila izuzeta iz duhovnog života čovjeka, njegov život bi ogrezao u čudan besmisao;
3. Artistička odnosno estetska dimenzija kao ono što je izrodilo arhitekturu Istoka i Zapada, slikarstvo i fine zanate, književnost i poeziju, odnosno umjetnosti uopće, i neosporno je da je ovo jedna od najvažnijih duhovnih dimenzija ljudskog bića;
4. Znanstvena dimenzija odnosno sklonost ka otkrivanju nepoznatog, iznalaženju uzroka pojava i događanja, čija je uloga u razvoju civilizacije i napretku ljudskih znanja ogromna.

Osvrnemo li se na ove dimenzije ljudskog duha, ostaje nejasno zašto je Frojd svekoliku ljudsku historiju prepustio jednom prilično niskom nagonu?! Prema Frojdu i marksizmu ispada kako je ljudsko biće svedeno na udovoljavanje svom stomaku i seksualnoj potrebi. I doista, tumačiti burni život čovječanstva faktorima poput klasne borbe i seksualnog nagona bilo bi kao smatrati da je pad jedne saksije prilikom zemljotresa važniji nego sam zemljotresa koji ruši kuće i zgrade i planine pretvara u ravnice. Jasno je da će analitičari ljudskog društva

odbaciti ovakvo skućena viđenja društvenih procesa i da neće previdjeti ulogu božanski inspiriranih lićnosti u kreiranju historije ljudskog roda.

Zbog važnosti pregnuća ovih velikana i njihovog truda da unaprijede ljudsku historiju i civilizaciju, Kur'an Ćasni dio ajeta posvećuje upravo njihovom cjeloživotnom trudu i prijetoru. U tom smislu spominje se mnoštvo vrijednih i uzvišenih primjera jer životi Božijih poslanika poućna su lekcija za ućene: "U kazivanjima o njima je pouka za one koji su razumom obdareni."³

Iz tog razloga mnogi komentatori Ku'rana i analitićari islama pisali su knjige u kojima obrađuju živote Božijih poslanika, i svaka od njih mođe nam biti od velike koristi. Svakako, znamo da su u nekim od tih djela ku'ranske predaje pomiješane sa židovskim i zoroastrijanskim legendama, tako da Božiji poslanici nisu predstavljeni u pravom svjetlu. Međutim, oni autori koji su pisali o njihovim životima oslanjajući se isključivo na Kur'an i vjerodostojne hadise učinili su veliku uslugu islamu.

Već na početku kazali smo, a sada ponavljamo, da ovaj dio historije, i historiju općenito, moramo ćitati kao da se radi o nijemom ućitelju koji nas je u stanju naućiti mnogo toga i objasniti nam razloge napretka i propasti naroda i civilizacija.

Dvanaest predvodnika

Iz hadisa koje prenose i sunitski i šiitski muhadisi bjelodano je jasno da je Ćasni Poslanik ostavio nakon sebe dvanaest nasljednika, i, kako u svom *Sahihu* prenosi Muslim, ćast islama ovisi od tih dvanaest nasljednika. Muslim od Džabira ibn Samre prenosi da je Poslanik kazao: "Islam će biti postojan sve dok ga predvodila dvanaestorica halifa." Sve ostale sunitske hadise koji govore o dvanaest Imama donijeli smo u knjizi Bahus fil-melal ven-nihal.

S druge strane, koliko god da su nastojali, sunitski komentatori hadisa nikada nisu uspješli predstaviti nam cjelovit i nepretrgnut lanac od dvanaest osoba koje su bile garant ćasti i velićine islama. Naime, svima je poznato da je nakon perioda ćetverice halifa vlast došla u ruke dinastije Umejada, a nijedan obaviješten i objektivian historićar ne mođe Muaviju, njegovog sina Jezida ili Mervana ibn Hakema ubrojati među tih dvanaest halifa. Nakon toga uslijedio je mraćni period vlasti Abasida, obilježen mnogim ratovima, krvoprolićima i stradanjima nevinih, tako da ni abasidske halife nipošto ne mogu biti ubrojane među ovih dvanaest duhovnih plemića. Jedine lićnosti koje s pravom i vjerodostojno mogu biti smatrane za ovu dvanaestoricu halifa jesu ćisti Imami, prvaci šiitskoga svijeta, ćija imena i životopisi, ali i oporuka Božijeg Poslanika u pogledu njih, jesu zabilježeni u vjerodostojnim historijskim vrelima.

Zato jedan od uglednih sunitskih ućenjaka o dvanaestorici Poslanikovih nasljednika kađe sljedeće: "Predaje u kojima se kađe da su Poslanikovi nasljednici dvanaestorica su brojne i vjerodostojne. Protok vremena i sve ono što se u svijetu zbivalo jasno pokazuju da su ta dvanaestorica upravo dvanaest imama Ehli bejta. Jer, ne mođe se kazati da se ove predaje odnose na hulefai rašidine kojih nije bilo dvanaest, a svakako se ne odnose na umejadske halife, kojih je bilo više od dvanaest i svi su, osim Omera ibn Abdulaziza, svoju vladavinu više ili manje obilježili nasiljem. Osim toga, u nekim predajama Poslanik kađe da su ova dvanaestorica iz roda Hašima, dok su Umejadi bili iz roda Benu Umeje. U nekim predajama prenosi se da je Poslanik, kada je htio kazati da su dvanaest njegovih nasljednika iz roda Hašimija, spustio svoj glas, jer među prisutnima je bilo onih kojima se nije sviđalo da hilafet pripadne Hašimijama.

---

³ Yusuf, 111.

Također, ne može se smatrati da su ova dvanaestica abasidske halife, jer njih je bilo više od dvanaest i, što je mnogo važnije, bili su u stalnom sukobu sa Poslanikovim potomcima i nisu se držali Božijeg naređenja u pogledu Poslanikove obitelji.⁴

Dakle, nema druge nego zaključiti da su ovih dvanaest nasljednika dvanaest Imama Ehli bejta, a svaki od njih važio je za najučenijeg čovjeka svoga doba, po vrlinama su bili ispred svih, a znanje koje su posjedovali preneseno im je s koljena na koljeno od samog Poslanika, blagoslov Allahov i mir neka je na nj i njegove.”⁵

Poslanički plan za opstanak islamskog nauka

Predaje prenesene od dvanaestorice Imama ukazuju da je Poslanikova ideja bila da njegovi nasljednici budu oni koje lično odredi za takve, a ne da pitanje odabira halife bude prepušteno odabiru zajednice. Jer, ukoliko bi pitanje odabira halife bilo prepušteno muslimanima, izvjesno je da njih dvanaestorica ne bi bili iz roda Hašimija. Stoga u hadisu nije kazano samo broj Poslanikovih nasljednika i to da su oni Hašimije, nego ih je tokom svog života Poslanik, blagoslov Allahov i mir neka je na nj, i poimenično nabrojao i prvog nasljednika je odredio već na samom početku poslanstva. Poznati hadis Jevmi dar, koji se odnosi na događaj iz treće godine po početku Objave, i čuveni događaj s Gadir huma jasan su dokaz da je tako.

Ovdje ćemo ukratko ukazati na nužnost toga da halifa bude određen od samoga Boga. Ispravan plan za osiguranje opstanka islamskog nauka i sprečavanje svake vrste razmirica i podjela u ummetu podrazumijeva da Časni Poslanik posredstvom objave odredi svog naslijednika ili naslijednike, ne prepuštajući da to bude stvar ljudskog odabira. Za to postoje dva važna razloga. Prvo, život ondašnjeg društva – još uvijek pod snažnim utjecajem plemenskog života – nije dopuštao da svi članovi zajednice ravnopravno učestvuju na izborima i da, kako bi se danas kazalo, slobodno i demokratski, izaberu najdostojniju ličnost na ovaj položaj. Drugo, neprijatelji ovog mladog pokreta vrebali su priliku da obore novouspostavljeni poredak, a u uvjetima koji su vladali u arapskoj društvu jedina garancija za opstanak ideje bila je ta da budućeg vođu odredi sam utemeljitelj ideologije odnosno pokreta, budući da prepuštanje izbora narodu koji još nije ostvario dovoljan društveni razvoj i intelektualnu nezavisnost pojedinca svakako ne bi polučio najboljim rezultatom već bi prije bio uzrokom razmirica i podjela. U nastavku ćemo se osvrnuti na oba spomenuta faktora.

Život zajednice na Arabijskom poluotoku

Društvo na Arabijskom poluotoku u doba o kojem govorimo predstavljalo je tipičnu plemensku zajednicu. Govoriti u takvoj sredini o kategorijama poput demokratije, slobode mišljenja i glasanja te jednakopravnosti glasača predstavljalo bi pravu besmislicu. Izvjesno je da u ovakvim zajednicama presuda pripada vođi plemena, i svi ostali glasovi u zajednici ne vrijede koliko glas plemenskog vođe, odnosno bolje kazano članovi zajednica očekuju njegov stav odnosno glas kako bi se bez pogovora povelili za njim. U takvim uvjetima moguće je imati i naizgled demokratske izbore, a da oni ustvari predstavljaju tek potvrdu volje jednog čovjeka, i to čovjeka koji je vođstvo u zajednici preuzeo silom ili na temelju roda odnosno nasljedstva. Imajmo na umu da su samo u Medini među ensarijama postojala dva dominantna plemena – Evs i Hazredž, svako od njih imalo je svog plemenskog vođu, i sigurno je da bi se u pogledu

⁴ *Reci: Ne tražim za ovo nikakvu drugu nagradu od vas osim pažnje prema rodbini.* (Aš-Šura, 23)

⁵ Yunabil-mevdet, priredio šejh Sulejman Belhi Qanduzi, str. 446., Istanbul, 1922.

izjašnjavanja oko nekog pitanja oba plemena listom pavela za stavovima svojih vođa. Takva situacija bila je i s plemenima diljem Hidžaza i Nedžda. Zar bi s obzirom na takvu društvenu organizaciju bilo uredu da Poslanik odluku o svom nasljedniku u zajednici prepusti odabiru ljudi, što bi ustvari značilo da ju je prepustio odabiru plemenskih vođa, koji bi zasigurno, makar i pod plaštom lažne demokratije, ljudima nametnuli onoga ko bi bio po volji plemenskih starješina.

Neprijatelji spremni da zaskoče islam

U vrijeme Poslanikove smrti islam je bio omeđen trouglom opasnih neprijatelja. Sa istoka je prijetila velika Sasanidska imperija (a znamo da je Husrev Parviz drsko i osiono poderao Poslanikovo pismo), na Zapadu se nalazio Bizant, a unutar same Arabije, poput svojevrtnih petokolonaša, licemjeri su vrebali svoju priliku da iz korijena iščupaju mladicu islama. U takvim uvjetima, najsmislenije je bilo da sam Poslanik odredi onoga ko će biti vođa nakon njega i time zatvori vrata eventualnim razmiricama unutar ummeta i utjecajima neprijatelja. Doista, očuvati mladicu islama u takvim uvjetima, pred trima spomenutim aždaham koje su razjapljenih usta samo čekale da proždru mladi pokret, zahtijevalo je da sam donositelj islamskog vjerzakona izloži plan koji bi trebao očuvati jedinstvo muslimana i tako omogućiti jedinstvenom ummetu da sruši sve planove vanjskih i unutrašnjih neprijatelja. Kako bi kazao Ibn Sina, u takvim uvjetima najispravnije je da vođu odredi sam Poslanik, jer samo tako je moguće izbjeći podjele i razmirice unutar zajednice.⁶

Istražimo li životopise poslanikovih ashaba i generacije nakon njih (tabiina), shvatit ćemo da je društvena atmosfera tog vremena bila obilježena razmiricama i međusobnim netrpeljivostima. Od dana kad je Poslanik doselio u Medinu, postojalo je određeno nepovjerenje i katkad otvorena podozrivost između muhadžira i ensarija. Otome nam svjedoči slučaj ifka, da bi to nepovjerenje dalje raslo dok se nio desio poznati slučaj Sakife Beni Saedeh. Sve to navodi nas na zaključak da u ovako kriznim uvjetima prepustiti sudbinu ummeta samom ummetu ne bi bilo dobro ni po budućnost islamskog nauka ni po budućnost samog ummeta. U ovakvim uvjetima samo bi od Boga određen vođa mogao iskorijeniti razloge sporenja, odstraniti s važnih položaja one koji ih nisu dostojni i povesti ummet stazom ispravnog vođstva.

Životopisi čistih Imama

Na prethodnim stranicama upoznali smo se analitičkim pristupom historiji, upoznali neke od najvažnijih pokretačkih faktora historije i naposljetku vidjeli kako Objava predviđa opstanak islamskog nauka. Vrijeme je sada da kažemo ponešto o životopisima čistih Imama, mir neka je na sve njih, što i jeste tema ove knjige.

Istraživanje islamskih vrela pokazuje nam da je pitanje historije Ehli bejta nakon smrti časnog Poslanika jedna od najvažnijih tema kojom su se istraživači i biografi bavili. Ako bismo sabrali sve knjige pisane na ovu temu od 2. hidžretskog stoljeća do danas, jedan svezak ne bi nam bio dovoljan da samo pobrojima sva takva djela, a kada bismo ih sakupili na jedno mjesto to bi bila zbilja impozantna biblioteka. Srećom, postojeća bibliografija ovih djela – kako šiitskih tako i sunitskih – skida pokrov sa ove tem, tako da danas imamo cjelokupnu bibliografiju o Ehli bejtu sakupljenu u 11 svezaka pod naslovom *Muadžim ma kutub ani resul ve ehli bejt*, a koju je priredio Abdul-džabar al-Refa'i, premda je ovakvih bibliografija bilo i prije, poput knjige *Kešful-zunun* Katiba Čelebija (1293-1389 h.g.), *Meratul-kutub* šehida

---

⁶ *Šifa*, sv. 2, str. 558-564.

Saketul-islama, *El-zariet* Allame Teheranija i ostalih koje nalazimo u knjižnicama diljem svijeta.

On je pronašao 14.206 naslova koji se tiču života hazreti Zehre i dvanaestorice Imama, mir neka je na sve njih, na arapskom, perzijskom, urdu i latinskom jeziku, a spomenuta djela odnose se na:

Fatimu Zehru, mir neka je na nju, 546 naslova
Zapovjednika vjernika Alija, mir neka je na nj, 4956 naslova
Imama Hasana, mir neka je na nj, 205 naslova
Imama Huseina, mir neka je na nj, 3215 naslova
Imama Sedždžada, mir neka je na nj, 399 naslova
Imama Bakira, mir neka je na nj, 69 naslova
Imama Sadika, mir neka je na nj, 331 naslova
Imama Kazima, mir neka je na nj, 211 naslova
Imama Ridu, mir neka je na nj, 651 naslova
Imama Dževada, mir neka je na nj, 62 naslova
Imama Hadija, mir neka je na nj, 79 naslova,
Imama Askerija, mir neka je na nj, 66 naslova
Imama Vremena hazreti Mehdija, Bog ubrzao njegov dolazak, 1145 naslova
Knjiga o Ehli bejtu, mir neka je na sve njih, 2281 naslova,
što ukupno iznosi, kako smo već kazali, 14.206 naslova.

Moguće da neko pomisli kako pored ovoliko djela koja se bave tim pitanjem nema potrebe za još jednom novom biografijom. No, valja napomenuti da životi božanskih prvaka u ovom tvornom svijetu pružaju veoma širok prostor za razmatranje s različitih aspekata, tako da što god da se o toj temi napiše, uvijek postoje nepoznata i neotkrivena područja.

Osim toga, većina dijela priređenih o životu prvaka vjere nabrajaju njihove vrline, djela i događaje iz njihovog života u jednom sirovom obliku, bez analitičkog pristupa tema. Na prste bi se moglo nabrojati knjige analitičke naravi kojima bi se današnji radoznali istraživač mogao obratiti, a neka od takvih djela pisana su veoma teškim stilom. Svakako, na arapskom, i u posljednje vrijeme na perzijskom jeziku postoje neka djela o životu hazreti Alija i prvaka šehida hazreti Huseina, mir neka je na obojicu, koja u dobroj mjeri ispunjavaju ove zahtjeve, no u pogledu ostalih prvaka vjere i dalje postoji golema praznina kad je riječ o dubljoj analizi njihovih života.

Nažalost, moramo prihvatiti gorku istinu da nije samo obični puk neobaviješten o političkom, etičkom i naučnom životu hazreti Dževada, hazreti Hadija ili hazreti Askerija, mir neka je na sve njih, već dovoljna obaviještenost o njihovim biografijama nedostaje i ljudima koji drže javna predavanja ili se bave spisateljskim radom.

U naše doba, danas kad mlada, obrazovana generacija želi više informacija o političkom, etičkom i društvenom životu prvaka vjere, nužno je da naši autori obrate veću pozornost na ova pitanja. Prije svega, ono što je u biografijama Poslanika i čistih Imama za nas najvažnije i najpoučnije nisu suhoparne činjenice iz njihovih života, već spoznaja njihovog stila življenja i društvenog ponašanja ovih velikana, njihov odnos prema društvenim, političkim i kulturnim pitanjima. Znamo da su islamski učenjaci i historičari još od prvih stoljeća islama pisali tkz. sire, biografska djela o Poslaniku, blagoslov i mir neka je na nj i njegove. Ono što je za nas kad se o toj temi radi najvažnije i najpoučnije nisu suhoparne biografske činjenice o Poslaniku, već njegov način življenja, način na koji je pozivao u islam i propagirao vjeru te njegov odnos prema neprijateljima islama. Sama riječ *sira*, kako su imenovane ove biografije, u arapskom jeziku ima značenje kretanja, putovanja, načina kako se ide putem.

Drugo, način življenja čistih Imama i njihov odnos prema društvenim i političkim pitanjima bit će nam jasniji ukoliko poznamo specifične društvene, političke i kulturne prilike za života svakog od njih. Tako ćemo shvatiti da su Imami, mir neka je na njih, svoj odnos prema

društvenim i političkim pitanjima određivali u skladu s dubokim uvidom u situaciju i uvjete njihovog doba, procjenjujući mogućnosti i potrebe te namjere različitih neprijatelja islama. Prema tome, ukoliko nismo upoznati za prilikama i specifičnostima datog vremena, nećemo biti u stanju ispravno i duboko spoznati biografije Imama. Uostalom, istražujući biografije Imama veoma često ćemo osjetiti određenu vrstu proturječnosti u njihovom ponašanju, jer neki od njih su sklapali mir sa svojim neprijateljima dok su se drugi borili protiv njih do posljednjeg daha, jedni su osnivali velika učilišta do su drugi veoma ograničeno kulturno djelovali, jedni su odbili položaj halife dok su drugi prihvatili mjesto prijestolonasljednika. No, kad upoznamo uvjete života svakog od njih i specifičnosti vremena, shatit ćemo da nema riječ ni o kakvoj kontradiktornosti u njihovim postupcima, da su se svi oni držali istih principa i slijedili jedinstven cilj. Međutim, način na koji su se kretali ka tom cilju bivao je različit, u skladu sa specifičnostima vremena i zahtjevima uvjeta u kojima su živjeli.

Naši prvaci insistirali su na poznavanju svog vremena kao principu od vitalne važnosti. Poslanik islama, blagoslov Božiji i mir neka je na nj i njegove, rekao je: “Smilovao se Allah onome ko čuva svoj jezik, razumije svoje vrijeme i istrajan je na svom putu.”⁷ Imam Sadik, mir neka je na nj, u jednom svom dužem govoru, pored ostalog, kaže: “Onaj ko poznaje svoje vrijeme bit će zaštićen od napada sumnji i nedoumica.” Zar bi onda bilo moguće da se oni sami u svojim životima ne drže ovog vitalnog principa?!

Ova knjiga, rezultat dugogodišnjeg istraživačkog rada sposobnog i strpljivog, a istodobno pronicljivog i analitički nastrojenog autora, živote čistih šiitskih prvaka, mir neka je na njih, posmatra sa duboko istraživačkim i analitičkim pristupom. Knjiga je koncipirana tako da period imamata čistih Imama, mir neka je na njih, od smrti posljednjeg Božijeg poslanika, blagoslov Božiji i mir neka je na nj, do smrti Imama Askerija, mir neka je na nj, dijeli na četiri faze:

1. Prva faza obilježena je tolerancijom Imama spram vlasti. Taj period trajao je dvadeset i pet godina, od smrti Poslanika, blagoslov Božiji i mir neka je na nj i njegove, do početka hilafeta Imama Alija, mir neka je na nj.
2. Druga faza jeste period Imamove vlasti odnosno četiri godine i devet mjeseci vladavine hazreti Alija, mir neka je na nj, te nekoliko mjeseci vladavine Imama Hasana, mir neka je na nj.
3. Treća faza jeste kratki period nastojanja da se obori nasilničku vlast i uspostavi pravedni islamski poredak. Ovaj period trajao je dvadeset godina, od mira Imama Hasana (41. h.g.) do šehadeta Imama Huseina (61. h.g.), mir neka je na obojicu. Od sklapanja ugovora o miru između Imama Hasana i Muavije počeo je dio poluilegalnog djelovanja šiita koje je za cilj imalo povratiti Poslanikovoj porodici položaj koji joj pripada.
4. Četvrta faza jeste period povlačenja i poluilegalnog djelovanja šiita i njihovih Imama kroz dugoročne programe. Osobitosti ove faze moglo bi se ukratko ovako prikazati:
  - Pesimističan stav Imama spram oružanog pokreta;
  - Nastojanje da se dugoročnim radom ostvare uvjeti za uspostavu islamske vlasti pod vođstvom Poslanikove porodice;
  - Stvaranje preduvjeta za doseganje do tog cilja kroz kulturno-obrazovni rad i odgoj ljudskih kadrova neophodnih za njegovo ostvarenje;
  - Prezentiranje originalne i izvorne islamske misli te ukazivanje na zastranjenja i novotarije.

Kao vrstan i stručan autor, hodžetul-islam vel muslimin hadži šejh Mehdi Pišvaji u ovoj vrijednoj knjizi nastojao je, u skladu sa svojim mogućnostima, pružiti nam pregled biografije svakog od Imama, prikazujući nam prvo društvene, političke i kulturne prilike njegovog

---

⁷ *Nehdžul-fesahet*, sv. 1, pod slovom R.

vremena na temelju historijskih vrela i svjedočanstava, a potom je obradio činjenice iz njihovih života kao i prosvjetno-reformatorske aktivnosti, koje su uvijek, neosporno, bile u skladu s uvjetima i okruženjem u kome su živjeli.

Na ovaj način poštovani autor prikazao nam je različite aspekte iz života čistih Imama, mir neka je na njih, poput političkog, društvenog i kulturnog djelovanja, ukazujući nam na to da su Imami uvijek birali najbolji mogući pristup problemima svog doba.

Ova knjiga, plod višegodišnjeg autorovog istraživačkog rada, po svom načinu pristupa tematici, spisateljskom stilu, metodu korištenja vrelima i izvođenja zaključaka, posve je svježije i originalno djelo, i nadati se da će zadovoljiti potrebe zainteresiranih za živote čistih Imama, mir neka je na njih.

Poštovanom Pišvaiju, poznatom među naučnicima Hoze ilmije u Qomu po svom angažmanu, analitičnosti i strpljivosti, zahvaljujemo na ovoj velikoj usluzi našoj kulturi i molimo Svevišnjeg da mu podari još više uspjeha u službi mezhebu čistog Ehli bejta, mir neka je na njegove pripadnike.

Qom – Hoze ilmije – Institut „Imam Sadik a.s.“

1. ramazan 1414. h.g.

Džafer Subhani